

Lektionsplanering

Årskurs: Gymnasiet

Ämne: Samhällskunskap 1a2

Tema: Ekonomiska system: Kapitalism och socialism

Koppling till styrdokument

Centralt innehåll

Politiska ideologier och deras koppling till samhällsbyggande och välfärdsteorier. Samhällsekonomi, till exempel ekonomiska strukturer och flöden i Sverige och internationellt. Försörjning, tillväxt och företagande, resursanvändning och resursfördelning utifrån olika förutsättningar. Mediers och informationsteknikens roll i samhället. Deras möjligheter att påverka människor och samhällsutvecklingen samt de möjligheter de ger människor att påverka. Samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder i samband med undersökningar av samhällsfrågor och samhällsförhållanden. Exempel på metoder för att samla in information är intervju, enkät och observation. Exempel på metoder för att bearbeta information är statistiska metoder, samhällsvetenskaplig textanalys, argumentationsanalys och källkritik. Presentation i olika former, till exempel debatter, debattinlägg och rapporter.

Betygskriterium (E)

Eleven kan översiktligt redogöra för och analysera olika samhällens organisation och samhällsförhållanden samt de bakomliggande idéerna. I sin analys förklarar eleven enkla samband och drar enkla slutsatser om likheter och skillnader mellan olika samhällens organisation. Dessutom kan eleven översiktligt redogöra för de historiska förutsättningarnas betydelse och dra enkla slutsatser om hur nutida samhällsförhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer. Eleven kan analysera samhällsfrågor och identifiera någon orsak och konsekvens. I analysen använder eleven med viss säkerhet samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder. Eleven diskuterar översiktligt orsaker och konsekvenser samt möjliga lösningar på samhällsfrågorna. Eleven kan ge enkla argument för sina ståndpunkter och värderar med enkla omdömen andras ståndpunkter. I arbetet med samhällsfrågor kan eleven med viss säkerhet söka, granska och tolka information från olika källor, redovisa sina källor samt göra enkla reflektioner om deras relevans och trovärdighet. Eleven kan, med viss säkerhet och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer.

Lärrarledda instruktioner

1. Introduktion till kapitalism och socialism (10 min)

- Presentera definitioner av kapitalism och socialism.
- Diskutera kortfattat historiska sammanhang för båda systemen.
- Ge exempel på länder som är representativa för varje system.
- Fråga eleverna om de har några initiala tankar eller känslor kring dessa system.

2. Fördelar och nackdelar med ekonomiska system (15 min)

- Gruppindela klassen och låt dem diskutera fördelar och nackdelar med kapitalism och socialism.
- Varje grupp får en kort sammanställning av sina idéer.
- Samla upp tankarna och diskutera gemensamt i klassen.
- Uppmuntra till kritiska perspektiv och respektera flera åsikter.

3. Mediernas roll och påverkan (15 min)

- Diskutera hur medier påverkar uppfattningar om ekonomiska system.
- Analysera exempel på reportage eller debatter som rör ämnet.
- Uppmana elever att dela med sig av egna erfarenheter med mediernas påverkan.
- Ställ frågor kring hur media kan bidra till skev bild av ett system.

4. Reflektion och avslutning (10 min)

- Ge eleverna tid att reflektera över vad de lärt sig under lektionen.
- Fråga dem om de har ändrat åsikt eller perspektiv på ekonomiska system.
- Introducera hemuppgiften och förtydliga vad som förväntas.
- Sammanfatta lektionen och välj några att dela med sig av deras tankar.

Ämnesinnehåll

Här listas viktig kunskap och ämnesinnehåll som eleverna behöver känna till eller lära sig i undervisningen. Försök se till att allt nedan tas upp på lektionen eller följs upp på andra sätt.

- **Kapitalismens grundprinciper:** Vad är kärnan i kapitalism? Betydelsen av privat ägande och marknadens frihet.
- **Socialismens grundprinciper:** Innebörden av gemensamt ägande och behovstäckning. Vad vill socialism åstadkomma?
- **Samhällsekonomiska strukturer:** Hur fungerar olika ekonomiska system i praktiken? Exempel från Sverige och internationellt.
- **Historisk utveckling:** Vilka faktorer har bidragit till framväxten av

kapitalism och socialism? Historiska händelser och ideologiska strömningar.

- **Övergångar mellan system:** Kan ett samhälle byta ekonomiskt system? Vilka konsekvenser kan detta medföra?

Ordkollen

Ord	Förklaring	Etymologi
Kapitalism	Ett ekonomiskt system där privata individer eller företag äger investeringar och produktion.	Från franskans "capitalisme", av "capital", vilket betydde 'kapital' eller 'tillgång'.
Socialism	En politisk och ekonomisk ideologi som förespråkar gemensamt ägande av produktionsmedel.	Från franskans "socialisme", från latinets "socius" som betyder 'vän' eller 'kamrat'.
Marknad	En plats eller system där köpare och säljare möts för att utbyta varor och tjänster.	Från fornnordiskans "markaðr", som syftar på en 'mötesplats' eller 'torg'.

Diskussionsfrågor

- A. Vilka av för- och nackdelarna med kapitalismen och socialism tycker du väger tyngst och varför?
- B. Hur kan medier i vår tid både främja och begränsa förståelsen för ekonomiska system?
- C. Om ett demokratiskt land plötsligt skulle införa socialism, hur skulle det kunna påverka samhället i stort?

Aktivitet

Eleverna ska delas in i små grupper och tilldelas antingen kapitalism eller socialism som fokusområde. Var och en av grupperna ska skapa en affisch som sammanfattar de centrala elementen av det tilldelade systemet.

Affischen ska innehålla exempel på länder, bilder, och viktiga begrepp.

Grupperna kommer sedan att presentera sina affischer för klassen, där de förklarar de huvudpunkter de utformat. Detta främjar kreativt tänkande och kritisk reflektion kring skilda ekonomiska system.

Exit-ticket

Fråga	Svar
1. Vad är kapitalism?	Ett ekonomiskt system där individer äger och kontrollerar egendom och produktion.

2. Vilka är socialismens huvudmål?	Att säkerställa att resurser och produktion ägs gemensamt för att nå social rättvisa.
3. Kan ett land fungera med bara ett system?	Det beror på interna och externa faktorer, både ekonomiska och politiska.
4. Ge exempel på ett socialistiskt land.	Kina, men med visst inslag av kapitalism.
5. Hur påverkar media vår förståelse av ekonomiska system?	Media kan antingen forma, dämpa eller förstärka uppfattningar beroende på presentationen.
6. Nämn en fördel och en nackdel med kapitalism.	Fördel: Ekonomiskt incitament; Nackdel: Ojämlikhet.
7. Nämn en fördel och en nackdel med socialism.	Fördel: Social rättvisa; Nackdel: Mindre ekonomiskt incitament.
8. Vad är betydelsen av resursfördelning?	Det handlar om hur begränsade resurser används för att tillgodose olika behov inom ett samhälle.

Hemuppgift

Eleverna ska skriva en personlig reflektion av ett till två A4-sidor som utforskar sina egna åsikter kring kapitalism och socialism. Reflektionen ska inkludera erfarenheter, egna åsikter, och exempel från verkliga situationer där ekonomiska system påverkar inverkan på individen och samhället.

Citat

"En ekonomisk struktur som inte tjänar hela befolkningen är en dömd struktur." – Noam Chomsky, 1999. Detta citat sammanfattar tanken att ekonomiska system bör bygga på jämlikhet och rättvisa för att vara hållbara och framgångsrika.

Uppföljning

Tags: [Lektion](#)